

**Ботук Борис Йосипович: вчений, педагог, практик
(1892-1986)**

Одеська державна академія будівництва та архітектури має славетну історію, особливе місце в якій посідають видатні вчені. Вивчення їх діяльності є актуальним і на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Вищий навчальний завжди мав великий науковий потенціал, який створювали та розвивали вчені, відомі не тільки в Україні, але й закордоном. Однією з таких яскравих особистостей був Борис Йосипович Ботук. У 2017 р. йому виповнилося б 125 років.

Борис Йосипович Ботук народився 6 серпня 1892 р. в місті Одеса в родині дрібного службовця. У 1910-1917 рр. навчався в Санкт-Петербурзькому політехнічному інституті, де отримав спеціальність інженера-гідротехніка.

Після закінчення інституту працював у Відділі Торгівельних портів на посаді інженера в Санкт-Петербурзі [1, с. 7].

На початку 1918 р. Б.Й.Ботук переїхав в Одесу. З 1918 до 1929 р. Борис Йосипович — головний інженер Управління Одеської каналізації. З 1921 р. майбутній вчений починає педагогічну роботу. Він читає лекції з водопостачання, каналізації та санітарно-технічного обладнання будівель в Одеському індустріальному інституті, де працював до 1941 р. [1, с. 40].

У 1928 р. Ботук Б.Й. стає професором Одеського індустріального інституту, а у 1930-1933 рр. завідує кафедрою гідравліки.

У 1934 р. Бориса Йосиповича було затверджено в науковому званні професора по кафедрі водопостачання та каналізації згідно з рішенням ДАК.

Науково-педагогічну роботу в Одеському інституті інженерів цивільного та комунального будівництва (нині Одеська державна академія будівництва та архітектури) він розпочинає у 1930 р., з першого року існування вищого навчального закладу, на посаді завідувача кафедрою гідравліки та каналізації.

Борис Йосипович займав в інституті ряд адміністративних посад: у 1933 до 1938 рр. був деканом санітарно-технічного факультету, а з 1938 р. завідував аспірантурою.

В часи Другої світової війни Б.Й.Ботук працює в Тбілісі головним інженером в Управління каналізацією міста (1941-1942 рр.) і Ташкенті головним інженером та тимчасово виконуючим обов'язки директора Водоканал ресту (1942-1944 рр.). Разом з комісією ЦК КП(б) Узбекістану виїжджав в Бухару для розробки проекту водопостачання металургійного комбінтату республіки [2, с. 1]. Одночасно проводить науково-педагогічну роботу в Краснодарському інституті виноградарства та виноробства (1941 р., професор) та в Середньо-азійському індустріальному інституті (завідувач кафедрою у 1943-1944 рр.) [1, с. 4 зв.]. По закінченню війни отримує орден «За доблесну працю у Великій вітчизняній війні».

В квітні 1944 р. Бориса Йосиповича викликають в Київ, де він працює головним інженером в санітарно-технічному управлінні МКХ УРСР. [1, с. 44].

В липні 1944 р. Б.Й.Ботук був направлений в Одесу для відбудови Одеського інституту інженерів цивільного та комунального будівництва. Протягом 1944 – 1965 рр. він займає посади професора та завідувача кафедри гідравліки, водопостачання та каналізації. У 1965 р. вчений стає завідувачем кафедри гідравліки та каналізації, де працює до 1969 р.

Одночасно Борис Йосипович працює з січня 1945 р. професором та завідувачем кафедри Одеського політехнічного інституту і займав цю посаду за сумісництвом до жовтня 1956 р.

У 1976 р. кафедри «Гідравліки і каналізації» та «Водопостачання» були розділені і створена третя, «Санітарної техніки». Б.Й.Ботука призначено професором кафедри «Гідравліки і каналізації».

Після звільнення у 1981 р. Борис Йосипович працює професором-консультантом кафедри гідравліки та каналізації [1, с. 141].

Б.Й.Ботук активно займається науковою діяльністю. У 1945 р. йому присвоєно науковий ступінь доктора технічних наук. В 1960-х роках

продовжується наукова кар'єра вченого. У 1964 р. Борис Йосипович входить до складу наукової секції з гідравліки та гідротехніки при Науково-технічній раді Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти.

Борис Йосипович є автором понад 100 робіт. Серед капітальних праць вченого слід виділити наступні: «Очищення побутових стічних вод», підручник «Гідравліка», навчальний посібник «Каналізаційні сіті» [3, с. 2].

Під керівництвом Б.Й.Ботука 27 осіб захистили кандидатські дисертації, вчений виступав опонентом 10 докторських дисертацій.

У 1977 р. Рада Міністрів СРСР присудила премію за найбільш видатні проекти та їх будівництво.

Теоретичну роботу Борис Йосипович поєднував з практичною діяльністю, яка, головним чином, реалізовувалась у вигляді консультацій. У 1949 р. Борис Йосипович надав заводу сталей та пенькових канатів консультації з питань: будівництва відстійника-нейтралізатора; підйому рівня ґрунтових вод; зміні конструкції лотка-змішувача; відводу дощової води з даху основного цеху.

Вчений був постійним консультантом Водоканалтресту та Облпроекту в Одесі. Перебував у складі урядових та експертних комісій з питань санітарної техніки більше ніж 30 великих міст, в тому числі Дніпропетровська, Донецька, Києва, Кишинєва, Москви, Одеси, Тбілісі, Чернігова [1, с. 9].

Б.Й.Ботук брав участь у проектах створення водопостачання та каналізації в таких містах, як-то: Одеса, Миколаїв, Херсон, Нікополь, Дніпропетровськ, Первомайськ, Тирасполь, Кишинів, Севастополь, Ялта, Тбілісі, Львів, Житомир, Чернівці, Станіслав, Ужгород, Хмельницький, Проскурів, Рубіжна, Донецьк, Луганськ, Мелітополь, Шепетівка, Кагул, Очаків, Ізмаїл, Сміла та багато інших. [1, с. 72, 82].

Борис Йосипович Ботук знаходився у складі експертних або державних комісій. Часто давав заключення за проектами водопостачання або каналізації. Таку роботу він виконував як для міст України, так і інших держав. Назвемо деякі з них: Батумі, Бердичів, Бельци, Бухара, Гагри, Дніпропетровськ, Донецьк, Житомир, Запоріжжя, Ізмаїл, Кіровоград, Київ, Кишинів, Кам'янка,

Камянець-Подільський, Кутаїсі, Ленінград, Львів, Мелітополь, Миколаїв, Москва, Одеса, Павлоград, Первомайськ, Севастополь, Ташкент, Тбілісі, Тираспіль, Чернігів, Чернівці, Сухумі, Харків, Херсон, Хмельницький, Ялта.

Таким чином, Б.Й.Ботук зробив великий внесок у розвиток гідравліки та каналізації як у науковій та у практичній діяльності не тільки на рівні Одеської державної академії будівництва та архітектури, але й на всеукраїнському та міжнародному рівнях.

Література

1. Архів Одеської державної академії будівництва та архітектури. –Спр. Л-143. –143 с.
2. Кадри будовам. –1963. –№2.
3. Кадри будовам. –1986. –№ 2.